

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsk

Mesečna priloga »Prosveita«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pism ne sprejemamo. Izst. vsak 60 din za inozemstvo 80 din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list s članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, davke posebe. Pošt. šek. rač. 17.153. Telefon 45-86

Banja Luka

Po glavni skupščini naše organizacije v Sarajevu l. 1935., kjer je jugoslovansko učitelstvo svečano proglasilo stanovsko ideologijo kot edino podlago vsega svojega delovanja, so sledila štiri leta težke borbe za posplošnje in poglobitev nove smeri. Slovensko učitelstvo, ki je nastopilo to pot že devet let prej, je spremljalo te boje svojih srbskih tovarišev čisto z razočaranjem, toda trdno odločeno, podpirati z vsemi močmi vse napore, ki so šli za uveljavljanjem in zmago nove stanovske linije. Če smo rekli, da so Slovenci spremljali to borbo čisto z razočaranjem, je vendar resnica, da se to razočaranje ni nanašalo na borbo samo, marveč na način boja, ki so se ga posluževali nasprotniki nove smeri v našem udruženju. Dobro vemo namreč, da se sliče spremembe nikdar ne izvrše brez boja in napore, kajti mnogoletne tradicije se niso še nikoli in nikjer odpravile s preprostim dekretom ali večinskimi sklepom. Kjer bi se to zgodilo, obstoja resna nevarnost, da bi navidezna soglasnost uspravala voditelje nove smeri v brezbržno sigurnost, ki bi se v teku razvoja lahko kruto maščevala ter potisnila stanje na še slabšo stopnjo, kakršno smo pravkar premagali s tako lahkim naporom.

Brez boja ni napredka. Samo v borbi se razvijejo vse sile do potrebne intenzivnosti, se izčrpajo in osvetle vsi argumenti — za novo smer in proti njej. Le ona rezultanta, ki izide zmagovito iz takega plemenitega boja raznih mnenj in teženj, nosi v sebi jamstvo, da bo vzdržala posledje v vsaki situaciji. Borba pa, ki se je vodila po nasprotnikih naše nove učiteljske deklaracije, ni bila niti plemenita, niti razčiščujoča, predvsem pa ne opravičljiva s tovariškega in moralnega stališča.

Štiri leta smo prisostvovali slovenski učiteljski delegati na glavnih skupščinah razgrajskim prizorom, omejevali se na formalne trike, s katerimi se je skušala preprečiti vsaka plodna diskusija in dejavnost glavnih skupščin, ne da bi slišali pri tem niti najmanjši stvarni argument od tako bučne in toliko zahtevne opozicije.

Tak boj nas je Slovence razočaral in naravnost fizično disgustiral.

Z zadoščenjem pa moramo ugotoviti, da je ves ta neokusni boj opozicije proti naši stanovski ideologiji vendarle doprinesel dobri stvari zelo pozitivnih prispevkov: nasprotniki zgolj stanovske politike naše organizacije niso mogli v štirih letih svoje brezobzirne borbe predložiti najvišjemu forumu jugoslovanskega učiteljstva prav nikakih stvarnih argumentov, ki bi opravičili njihovo stališče. Izšli so, da bi prekleli, so nam pa delo in napor blagoslovili.

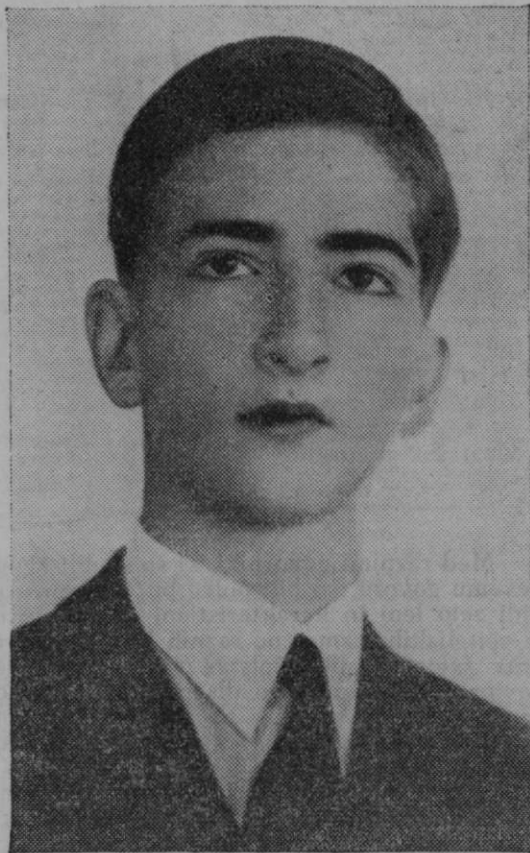
V Banji Luki je naša nova stanovska smer doživela svoje zmagoslavje.

Predsednikov programatičen govor, koncipiran strogo v duhu deklaracije, nevtralen, a kljub temu bojevit, brez koncesij na razna partizanska gledanja, a neizprosno jasen in zahteven s stališča kulturno zavestnega učiteljskega stanu, poudarjajoč brez oklevanja demokratske osnove in stremeljenja pravil kulturnih delavcev, je mogočno izzvenel iz sijajne dvorane banjaluškega banskega dvora preko jugoslovanskih pokrajin.

Niti en delegat se ni dvignil, da bi poskusil majati na tem programu. Porodil se je iz zavesti učiteljske neodvisne organizacije, soglašala je z njim vsa delegacija, soglašati pa mora tudi vsa jugoslovanska javnost, ki ji je mar napredek in blagostanje naših državljanov.

Banja Luka je zaključila tako na najlepši način neokusno borbo, ki je skušala zatemnjevati zaradi nekaterih osebnih ambicij in izvenstanovskih vplivov jasen pogled jugoslovanskega učiteljstva na njegove elementarne pravice ter na njegovo edino pravilno kulturno misijo med ljudstvom. Zato pa borba, ki se je vodila in v Banji Luki zaključila, ni bila zaman. Njeni sadovi se morajo poznati na vseh področjih učiteljskega dela in položaja. Obetamo si od njih predvsem složnega in stvarnega dela v korist stanu in kulturnemu napredku naše mlade države.

Kraljev 17. rojstni dan

Ko ob začetku šolskega leta učiteljstvo prvič stopa pred zbrano mladino v napolnjene učilnice, velja prvi pozdrav Tebi, naš kralj. Mladina je letos šestnajstič okrasila Tvojo sliko, šestnajstič Ti, ljubljani naš kralj, izražamo k rojstnemu dnevu čestitke, obljublamo ljubezen, zvestobo in vdanost.

Danes, ko zajema bojna vihra vedno večji obseg, je slovensko učiteljstvo trdno povezano z mladino, zakoreninjeno v svoji zemlji, izklesano v trpljenju in boju za njo, strnjeno v ljubezni do svojega vladarja ter mu ob 17. rojstnem dnevu kliče:

Živel kralj Peter II.
Živel kraljevski dom
Karadjordjevičev!

Kako je bilo na glavni skupščini

Za letošnjo glavno skupščino JUU v Banji Luki je vladalo zelo veliko zanimanje, tako med učiteljstvom, kakor tudi med ostalo javnostjo. Skoro vse dnevno časopisje v Jugoslaviji je prinašalo obširne članke o tej skupščini, še prav posebno prisrčno so pozdravili učiteljstvo listi, izhajajoči v Banji Luki. Kakšno je mišljenje o našem udruženju v tamkajšnji javnosti, naj nam priča sledeči citat iz članka »Težakčnega prava«, lista, ki je o priliki glavne skupščine JUU izdal posebno izdajo:

»Ko so črni kremplji ostudnega partizanstva zgrabili tudi vaše udruženje, ste jih junsko odbili in niste dopustili, da iz vas poedinec, kakor tudi iz vašega udruženja iztrgajo ono, kar je v okras pravemu človeku in zdravi stanovski organizaciji.«

PRVI SKUPŠČINSKI DAN

Slovenska delegacija je po večini prispevala v Banjo Luko 19. avgusta popoldne in se je kmalu nato udeležila prvega sestanka glavnega odbora JUU in delegatov. Po dnevnem redu je bilo treba še ta dan izvoliti verifikacijski in ostale skupščinske odbore.

Že ob vstopu v krasno reprezentančno dvorano v banskih dvorih, ki je bila določena za skupščino, je bilo opaziti, da se je tudi letošnjega letnega učiteljskega zbora udeležilo precejšnje število delegatov in ostalega učiteljstva. Kakih 1500 do 2000 se nas je zbralo, ki smo vsi s krepko stanovsko zavestjo in z neko nestrpnostjo pričakovali pričetka.

Po kratkem otvoritvenem nagovoru predsednika JUU Ivana Dimnika, ki je naglasil, naj se skupščina zaveda svoje odgovornosti in naj upošteva geslo, da je naša moč le v skupnosti in slogi, je bila predložena enotna lista verifikacijskega odbora. Po soglasni izvolitvi je odbor prevzel vsa pooblastila in se podal na delo, a plenumu je predaval tov. Lazar Bijelić, učitelj iz Užice, o učiteljskem kreditnem zadrugarstvu. V svojem predavanju je pokazal v prvi vrsti na slovensko učiteljstvo, ki si je prvo ustanovilo Hranilnico učiteljskega konvikta v Ljubljani in Gospodarsko zadrugo v Celju. Orisal je tudi delo pionirjev slovenskega zadrugarstva Vošnjaka, dr. Kreka in dr. ter omenjal razvoj vseh učiteljskih gospodarskih ustanov tako v Sloveniji kakor tudi drugod v naši državi.

Z ozirom na ta referat in tudi debato je bila glavna uprava JUU pooblaščenca, da skuša tudi za učiteljski stan pridobiti koristi od denarja, vplačanega za nabavljalne zadrugne. Tudi vsak učitelj(-ica) je moral plačati po 360 din, kar pomenja približno devet milijonov dinarjev, a od tega ni doslej učiteljstvo imelo še nobenih koristi.

VERIFIKACIJSKA DEBATA

Po dovršenem predavanju je poročal verifikacijski odbor, ki je nekaj pooblastil osporil. To je bil povod za živahno in precej obsežno debato, ki se je vrtila v prvi vrsti okoli poteka banovinske skupščine v Nišu, ki je bila razpuščena. Očitki so padali z ene in druge strani delegatov moravske banovine. Slišali pa smo tudi nekaj poučnih primerov iz življenja učiteljskih delavcev voditeljev. Ne-

kega delegata so čuvali orožniki, da ni mogel na izredno skupščino v Zagreb. Pa je ušel skozi okno! V nekem društvu moravske banovine blaginjak društva ni smel po nalogu krajevnih činiteljev odposlati članarino. Mož, ki ima 6 otrok, se je groženju ustrašil. Denar je poslal zdaj sam predsednik, ki je tudi prišel kljub grožnjam na glavno skupščino.

Sele po dveurni debati je bil sprejet kompromisni predlog, da skupščina osporjene mandate moravske sekcije sicer potrdi, toda sekcijška uprava mora do konca oktobra sklicati izredno banovinsko skupščino, sicer pripade ta mandat glavnemu odboru JUU.

VOLITEV OSTALIH ODBOROV

Za volitve skupščinskih odborov sta bili vloženi dve listi: lista stanovske linije in lista Novega učiteljskega pokreta. Mnogi govorniki so že v teku verifikacijske debate izrekli razne očitke proti manjšini, ki za svoj oseben blagor izrablja in prodaja ugled vsega stanu. Tajne volitve z listki so dokazale, da je Novi učiteljski pokret res v manjšini. Med Slovenci in Hrvati in tudi v nekaterih drugih banovinah sploh nima pristašev. Zato tudi niso imeli svojih kandidatov iz vseh banovin. Zaradi dolge debate o verifikaciji je trajalo tajno glasovanje in skrutinij do polnoči. Manjšina je dobila le 42 glasov, a lista stanovske linije je dosegla 320 glasov. Kako zelo je padla strankarsko opredeljena lista manjšine, se razvidi iz dejstva, da je dobila lani 137 glasov.

IZ PREDSEDNIKOVEGA GOVORA NA SLAVNOSTNEM DELU SKUPŠČINE

Slavnostno skupščino, ki je bila določena za nedeljo, 20. avgusta, je ob 9. uri dopoldne otvoril predsednik glavnega odbora Ivan Dimnik, ki je imel obširen govor, v katerem je najprej omenjal dosedanje glavne skupščine JUU, očrtal razmere učiteljske organizacije v zadnjih letih ter smernice, po katerih je hodila. Govoril je o zgodovinskih nalogah Jugoslovanskega učiteljskega združenja, ki so enako važne tako za narod kakor za državo. Učitelj, ki živi z narodom, se ne more izogniti splošnim, pa tudi ne političnim pojavom.

Tudi v narodno-vzgojnem pogledu je učiteljstvo doprineslo v pretekli petletni dobi svoj prispevek za konsolidacijo razmer.

Sistem narodne vzgoje in izobrazbe je treba v vsakem primeru postaviti na zdrave osnove, da spoznajo državljani kulturne, gospodarske in zgodovinske vrline posameznih pokrajin in jih pritegnejo v državno skupnost v svrhu duhovnega in gospodarskega zblizanja in ojačenja. Jugoslovanska državna misel ne sme biti antiteza hrvatske, slovenske in srbske misli, kajti le iz svobodnega razvoja vsega, kar je dobrega v hrvatski, slovenski in srbski misli, se more roditi močna, skupna jugoslovanska državna misel, močna zavest narodne in državne skupnosti.

Učiteljstvo je v svoji stanovski organizaciji zavrglo vse posledice preteklosti v pogledu medsebojnega cepljenja v stanovskih in strokovnih vprašanjih na podlagi politično

strankarskih ideologij. Svojo organizacijo je postavilo na izvenstrankarsko podlago ter sleduje s svojo stanovsko ideologijo neodvisno stanovsko smer. Udruženje smatra kot dolžnost, da podpira skupne interese stanu in služi skupnim koristim in potrebam naroda ter vseh državljanov v skupni državi. Zaveda se, da more stanovska ideja črpati svojo pravilno konstruktivno moč samo iz narodne in državne ideje in da more samo na tej podlagi računati z napredkom in bodočnosti. Zato je podpiralo vsako prizadevanje, ki je stremelo po zblizanju z narodom in spoznavanju njegovih razmer in potreb. Prav zato ni dopustilo, da bi se učiteljsko udruženje postavilo v službo strank in režimov, najmanj tedaj, ko je šlo za vprašanja, ki so bila v nasprotju z interesi naroda in države. Smatralo je za svojo nalogo vzgajati članstvo v smeri čuta odgovornosti, kakor tudi razumevanja narodnih in državno-vzgojnih nalog učiteljstva.

Naslonitev na demokratska načela

Učiteljstvo je prepričano, da more svojo stanovsko neodvisnost naslanjati samo na demokratsko misel, zaradi česar je bilo v pretekli petletni dobi odločen pobornik demokracije. Zavedalo se je, da more stanovsko udruženje samo v demokratski svobodi izpolnjevati svojo nalogo in postati važen stanovsko-političen činitelj v narodnem življenju. Zato je budno čuvalo demokratska načela v svoji stanovski organizaciji in vzgajalo svoje člane za globlje pojmovanje prave, stanovske in narodne demokratske misli ter za potrebo uvedbe popolne demokracije v stanovskem in narodnem življenju. Zavedajoč se važnosti stanovskega udruženja za obrambo omenjenih vrednot v narodnem življenju in razvoju je učiteljstvo v pretekli dobi brezkompromisno branilo avtonomijo svoje stanovske organizacije.

Učiteljstvo se zaveda, da je politična moč neodvisnega in nestranskega učiteljskega udruženja v solidarnosti vseh članov in skupnem zastopanju interesov stroke ter stanu nasproti vsem činiteljem izven organizacije.

Sodelovanje JUU s prosvetno centralo

V kolikor se težko stanje, ustvarjeno v poslednjih treh letih, ni moglo takoj popraviti in v kolikor še vedno obstoje težkoče za njegovo zboljšanje, upa učiteljstvo, da se bo v medsebojnem lojalnem sodelovanju prosvetne centrale in Jugoslovanskega učiteljskega udruženja v smislu navedenih načel posrečilo odstraniti ovire za končno ureditev razmer v prosvetni stroki. Istočasno je treba poudariti, da zelo težko vplivajo ponovne nezahelene premešitve učiteljev v poslednjem času, čeprav se pojavljajo kot redkejši posamezni primeri, ter upamo, da se bodo tudi ti reparirali in da se ne bodo ponovili. Najtežje učinkuje dejstvo, da izmed vseh banovin le v dravski banovini ni mogoče popraviti nobenega primera. Naše neprekinjeno prizadevanje bo stremelo po vrnitvi učiteljske stalnosti, bistvenega elementa za uspešno prosvetno delo in avtonomijo organizacije.

Splošna prosvetna politika

Zakonske osnove problema osemletnega obveznega šolanja so ostale po desetletnem obstoju novega zakona o narodnih šolah popolnoma nerealizirane. Učiteljstvo čuti, da je nezadostna štiriletna šolska obveznost, ker v času motorizirane vojne sile in motoriziranega gospodarstva ne moremo misliti, da bi ostali svobodni narod in da bi obvarovali svoje mesto na svetu s štiriletnim obveznim šolanjem. Pospeševanje ljudske prosvete pomeni za velike narode vprašanje moči, za male narode pa pogoj obstoja.

Zakonske osnove višje narodne šole so ostale od samega početka uzakojenja problematične.

Prosvetni minister je v narodni skupščini ugotovil, da nam je za šolsko-obvezno deco, ki ne hodi v šolo in ki jo je v državi 180.000, potrebnih 3000 novih šol. Največ teh otrok živi po vaseh, kjer nimajo šol. Problem novih in primernih šolskih poslopij je težak ter se čuti potreba novih zakonskih osnov v tem pogledu. Zamisel državnega šolskega fonda se ni realizirala. Vzdrževanje narodnih šol je doživelo noveliranje zakonskih predpisov z uredbo, praksa pa zahteva nove rešitve.

Vsebina:

Banja Luka.

Kraljev 17. rojstni dan.

Kako je bilo na glavni skupščini.

Novi prosvetni minister g. Božidar Maksimović.

Bežna misel ob tridesetletnici.

Splošne vesti. — Osebnе zadeve. — Učiteljski pravnik. — Naša gospodarska organizacija. — Učiteljska tiskarna. — Mladinska matica. — Stanovska organizacija JUU. — † Silvo Mehora. — Nov strokovni list za rejce malih živali.

Učni načrti in programi za osnovne in višje narodne šole so stalno v preurejanju, odkar je stopil v veljavo novi zakon o narodnih šolah. Predvsem je treba rešiti vprašanje pouka v vaških šolah ter ga spraviti v sklad s problemi modernega pouka, da se uporabi nove izkušnje v prid naroda in države.

Učitelj bi moral poznati okoliščine, v katerih živi otrok in ki vplivajo na njegov fiziološki in psihološki razvoj. Zato bi moral poznati strukturo kraja, zlasti vasi, v katerem služi, do poslednje podrobnosti.

Imperativni in prvi pogoj, da bi mogel narodni učitelj izpolnjevati to svojo visoko nalogo in kulturno misijo med narodom, pa je, da se mu vrnejo stalnost na službenem mestu, svoboda in neodvisnost v prosvetnem delu, ker brez tega ne more biti kulturnega pionirstva narodnega učitelja in učinkovite akcije učiteljstva za zaščito otrok, niti načrtnega dela v šoli ter izven nje.

Personalno-prosvetna politika

Personalna prosvetna politika je bila težnja zla za učiteljski stan. Učiteljeva osebnost se ni pojmovala s stališča celotnih narodnih in državnih interesov, nego se je vse učiteljevo delo gledalo skozi politično strankarsko prizmo. Iz tega je izhajalo vse zlo personalno-prosvetne politike napram učiteljskemu stanu, razen v času, ko so uživali učitelji stalnost na službenih mestih.

Demokratsko pojmovanje učiteljeve osebnosti kot prvega činitelja v službi naroda in države zahteva svobodo učitelja v delu, da bi se usposobil za dovršenega vzgojitelja. Pogoji za to delo so višja usposobljenost učitelja, pedagoška neodvisnost, stalnost v službi, gospodarsko-socialno skrbstvo, državljanska enakopravnost in svoboda.

Nadalje se je predsednik Dimnik dotaknil vprašanja višje učiteljske izobrazbe in poudarjal predvsem pedagoško neodvisnost učitelja. Važno učiteljevo stalnost na službenem mestu je še posebej naglasil in orisal položaj z navedbo primerov, kako se je postopalo z učiteljsvom od takrat, ko smo izgubili stalnost. V tem času se niso premeščali učitelji samo zaradi svojega političnega prepričanja, marveč tudi zaradi pravičnega stališča, ki so ga zavzemali do svoje stanovske organizacije. V tem času je izgubilo vsako vrednost pravilno šolsko in prosvetno delo, kakor tudi kulturne in nacionalne zasluge.

Dotaknil se je tudi vprašanja gospodarsko-socialne preskrbe učiteljstva in obširno orisal položaj ljudske prosvete, ki je ovirana zaradi napačne personalne prosvetne politike.

Demokracija in avtonomija šolstva

Največ se čuti potreba demokratizacije šolske uprave in avtonomije šolskih oblasti. V tem pogledu se najbolj opaja, da je zakon o narodnih šolah otrok avtoritativnega režima. Demokratizacija šolske uprave je neizbežna potreba za ureditev razmer. Ona zahteva svobodo šolske organizacije, ki naj se manifestira v ustvarjanju in podpiranju prosvetnih ustanov vseh vrst, gospodarski sigurnosti in neodvisnosti šole, demokratizaciji in avtonomiji šolstva ter ločitvi šole od vseh činiteljev, ki ovirajo njen razvoj. Predvsem je treba ločiti šolsko upravo od uprave policijske oblasti.

Končne ugotovitve

Prosvetni minister me je pooblastil, naj povem, da je že odredil pripravljanje gradiva za novo zakon o narodnih šolah, ki jo smatra za potrebno, ter bo pozval učiteljsko združenje k sodelovanju. Na ta način se bodo rešila aktualna šolska in učiteljska vprašanja. Kolikor so velike naloge, ki nas čakajo, toliko moremo po vseh dogodkih v preteklih letih gledati vedro v bodočnost. Pravilno stališče učiteljstva, njegova neomajna odpornost in moralna moč, so dovedli do tega, da imata danes učiteljstvo in njegovo združenje mnogo prijateljev, ki bodo pomagali, da bo prišlo do uresničenja upravičenih zahtev. Predvsem je potrebna najožja povezanost učiteljstva s prosvetnimi delavci ostalih kategorij, predvsem s proforskim združenjem, kakor tudi z drugimi uradnimi organizacijami.

Govor predsednika JUU Ivana Dimnika je bil sprejet z velikim odobravanjem skupščine.

POZDRAVI

S skupščine so bili poslani brzojavni pozdravi Nj. Vel. kralju Petru II., kraljevskemu namestništvu, predsedniku ministrskega sveta in prosvetnemu ministru.

Predsednik je nato pozdravil zastopnika Nj. Vel. kralja brigadnega generala g. Kostića, komandanta divizije generala Alimpića, delegata ministra prosvete g. Milana Perencevića, zastopnika ministra vojske generala g. Mihajlovića, zastopnika ministra trgovine in industrije g. Divišena, zastopnika bana g. Čirkovića, predsednika mestne občine g. dr. Džinića in številne ostale zastopnike cerkve in oblasti kakor tudi zastopnike raznih društev in ustanov.

Kot prvi je pozdravil skupščino g. inspektor Perencević, ki je v imenu g. ministra prosvete prečital posebno izjavo, v kateri je poudaril sledeče: V proračunu za l. 1939./40. so bili vnešeni krediti za napredovanje vseh učiteljev, ki imajo za to pogoje. Medtem je bila ob zaključku proračunske razprave sprejeta zakonska odredba, da se za napredovanja od 1. aprila 1939. morajo izplačevati povračila takoj. Ker za izvršenje te odredbe potrebni krediti niso bili vnešeni v proračun, so napredovanja nekoliko zastala. Minister je storil korake, da se še v teku tega leta dobijo potrebni naknadni krediti. Za profesorje se je to v gotovi meri že doseglo, z novim proračunskim letom pa bodo potrebni krediti povsem osigurani. Minister prosvete izjavlja,

da v bodoče ne bo nobenega postranskega vpliva na stanovsko organizacijo JUU in da bo rad sodeloval z zakonitimi predstavniki JUU ter zaslišal njihova mišljenja v prosvetnih vprašanjih. Šolsko in prosvetno delo učiteljstva naj zopet dobi nazaj svojo polno vrednost in naj zopet postane prvo merilo pri ocenjevanju, napredovanju in premeščanju učiteljstva s posebnimi ozirom na nacionalne in prosvetne zasluge posameznika. Minister izjavlja, da je že upošteval upravičene želje mnogih učiteljev in popravil mnoge premetitve, ki so vzbujale toliko nezadovoljstva. Tem prošnjam se bo tudi v bodoče po možnosti ustrezalo. Seveda je treba vedeti, da so mesta zasedena in je zato iskati primeren izhod. V ministrstvu je sedaj 365 prošelj za nova imenovanja in bodo vse prošnje pozitivno rešene, nezasedenih razredov pa je več. V ministrstvu prosvete se pripravlja novi učni načrt in program.

Skupščino so nadalje pozdravili še zastopnik Proforskoga združenja in številni zastopniki raznih drugih stanovskih organizacij.

PREDAVANJE IN POČASTITEV SPOMINA NARODNIH VELIKANOV

Po zaključku pozdravnih govorov in prečitanju velikega števila pozdravnih brzojav je predaval g. Dušan Vitorović o zaščiti otroka v miru in vojni. V svojem predavanju je predvsem naglasil, da je pri nas še veliko število otrok brez pravilne prehrane, da je današnja socialna zaščita otrok nezadostna, da se otroci preveč uporabljajo za fizična dela in da živi veliko število otrok v zelo težkih socialnih razmerah. Vse to zelo vpliva na otrokov razvoj, kar se predvsem opaja v šoli. Nadalje je podčrtal prizadevanje učiteljstva za rešitev tega vprašanja, govoril o prehrani otrok in poudaril, da problem zaščite otrok ni lahek in da se mora reševati v zvezi z vsemi ostalimi gospodarskimi in socialnimi problemi naše domovine. Na koncu je še naglasil potrebo nujne rešitve tega tako zelo perečega problema.

Po končanem predavanju se je podala impozantna povorka udeležencev glavne skupščine JUU pred spomenikom kralja Aleksandra I. Pred spomenik je predsednik Dimnik položil venec in v kratkem govoru očrtal dobo Viteškega kralja kot simbol največjih narodnih podvigov in najslavnejšega napredka, od kar so se južni Slovani naselili v te kraje.

Sprevod se je nato ustavil pred spomenikom herojev osvobodilnega pokreta, kjer je govoril g. Majstrovic, nato pa pred spomenikom književnika Petra Kočića, ki ga je kot brezkompromisnega narodnega borca veličal podpredsednik JUU g. Stjepan Kranjčević.

Popoldne so zborovali le odseki, a mnogi delegati so priredili izlete v okolico.

TRETI DAN

Čeprav je bil po dnevnem redu določen začetek zborovanja za 9. uro, vendar se je debata o poročilu uprave pričela šele po 11. uri. Po prečitanju kandidatnih list so se namreč mnogi odpovedali kandidaturi na drugi in tretji listi; toda to še ne bi povzročilo take zamude, pač pa se je na zahtevo delegatov savske banovine odpovedal podpredsednik Stevan Kranjčević svoji kandidaturi na drugem mestu liste, ki ji je bil nosilec Ivan Dimnik, dosedanjí predsednik JUU. Ker je bilo vsem delegatom znano, da so hrvatski delegati postavili že pred skupščino zahtevo po predsedniškem mestu, se je ta odstop tov. Kranjčevića smatral za načelno vprašanje hrvatskega učiteljstva, in ne samo za osebno zadevo tov. Kranjčevića. Prav zaradi tega se je kandidacijski odbor posvetoval o nastalem položaju, in tudi delegati iz dravske banovine smo imeli poseben sestanek.

Šele ko so podali hrvatski delegati izjavo, da bodo glasovali za prvo listo Ivana Dimnika kljub temu, da ne kandidira tov. Kranjčević in po spremembi druge liste tov. Jugovića in tretje liste tov. Rakića, se je skupščina nadaljevala.

Po prečitanju poročila izveštajnega odbora se je razvila prav živahna debata. K poročilu se je namreč javilo nad 30 govornikov in takoj je bilo videti, da se bo skupščina zelo zavlekla.

Že takoj ob pričetku debate je nastala precej burna razprava zaradi poslovanja v dunavski banovinski sekciji. Ko se je ta debata prekinila, so se popoldan drug za drugim menjavali govorniki do pol 4. ure, ko je predsedstvo objavilo volitve.

HRVATSKI UČITELJI ZAPUSTILI SKUPŠČINO

Čim se je začel volilni akt, določen za pol 4. uro, se je prijavil k besedi nek delegat iz savske banovine, hoteč podati neko izjavo. Ker predsedujoči ne sme po poslovniku dati nikomur več besede, čim se je volilni akt pričel, je tudi prijavljenemu delegatu ni mogel dati in prav tako ne predsedniku zagrebške sekcije tov. Mariniću, zagotavljajoč, da dobita besedo takoj po izvršenih volitvah. Kljub temu je pozval predsednik zagrebške sekcije tov. Marinić vse hrvatske delegate, da zapustijo skupščino. Odstranili so se delegati savske in deloma tudi primorske banovine. To pa je povzročilo med vso ostalo delegacijo začudenje in tudi zmedo, kajti vsi so obžalovali, da je do tega prišlo.

VOLITVE

Volitve so se nato nadaljevale. Za vložene tri liste je bilo oddanih 335 glasov, in to za prvo listo Ivana Dimnika 240 glasov, za drugo listo Budimira Jugovića, ki je predstavljala novi učiteljski pokret, 48 glasov in za tretjo listo Branka Rakića 41 glasov. Po tem izidu je skrutinij ugotovil, da pripada

prvi listi 7 mandatov, drugi listi 1 in tretji listi 1 mandat v izvršnem odboru.

Nadaljevanje skupščine.

Po izvršenih volitvah se je nadaljevala debata o poročilu, čeprav so se nekateri prijavljali govorniki odpovedali besedi.

Na letošnji glavni skupščini se je prijavilo k besedi tudi več govornikov iz slovenske delegacije, toda zaradi pozne ure so se nekateri odpovedali besedi.

Prvi od delegacije iz dravske banovine je govoril predsednik sekcije Metod Kumelj, ki je v svojem lepem in temperamentnem govoru, ki ga je skupščina večkrat prekinjala z burnim aplavzom, očrtal specialne prilike, v kateri živi slovensko učiteljstvo z ozirom na personalno prosvetno politiko.

Z jubilejne banovinske skupščine

Predsednik sekcije Metod Kumelj govori pred spomenikom kralja Petra I. Osvoboditelja

Med raznimi govorniki, ki so sledili Kumeljevemu govoru, so bili poleg burnih prizorov tudi zelo lepi in karakteristični opisi šolskih in učiteljskih razmer po raznih krajih države. Prav žalostno sliko šolstva nudi zetska banovina. Tudi v pogledu disciplinskega postopanja s strani sreskih načelnikov nasproti učiteljstvu so bili iznešeni značilni in pomembni primeri.

Šolstvo v obmejnih krajih, predvsem ono na naši severni meji je orisal tov. Mirko Vauda, ki je objasniti tudi težke razmere, v katerih mora delovati ravno učiteljstvo na meji, kjer bi bilo najbolj potrebno, da bi se šolstvo prvenstveno uredilo in zagotavljalo učiteljstvu nemoteno delovanje in tudi zaščito.

Kot zadnji govornik k poročilu uprave je bil tov. Vekoslav Mlekuz, ki je kot urednik »Učiteljskega tovariša« pojasnil težave, s katerimi se mora boriti učiteljski tisk.

SPREJETJE POROČILA RAZREŠNICE IN PRORAČUNA

Po kratkih pojasnitvah referentov sta bila nato poročila in razrešnica prejšnjemu odboru soglasno sprejeta. Prav tako je bil soglasno sprejet proračun za bodoče poslovno leto.

PRAVILA IN RESOLUCIJA

Odbor za pravila je podal svoje mišljenje in predlog, naj v teku letošnjega leta razpošlje glavni odbor potom banovinskih sekcij vsem sreskim društvom pravila v razpravo, nakar bodo pravila na prihodnji glavni skupščini sprejeta.

Bistvo spremembe pravil je v kratkem očrtal tudi tov. Hreščak in pokazal na najvažnejše, nujno potrebne spremembe dosejanega ustroja našega združenja. V svojem nadaljnjem izvajanju je grajal način, kako se vršijo naše glavne skupščine in ugotovil, da smo mnogi delegati hodili doslej na skupščine z edino nalogo, da dvigamo svoje delegatske legitimacije pri glasovanju, kar mnogi delegati rešujejo na glavni skupščini svoje domače interne zadeve. Prav ta način zahteva spremembo pravil in tej spremembi je treba posvetiti vso pozornost.

Po pripombah še nekaterih drugih govornikov je bilo tudi to poročilo soglasno sprejeto, kakor je bila tudi soglasno sprejeta resolucija z nekaterimi pripombami in predlogi govornikov, ki so se k temu vprašanju javili. Šele tik pred polnočjo je bila nato skupščina zaključena.

Glavni odbor, ki je imel takoj po skupščini svojo sejo, je sprejel in izdal v svoji seji sledeči:

KOMUNIKE

I. V izvršnem odboru, kakor tudi v glavnem odboru JUU se nahajajo zastopniki vseh straz v učiteljskih vrstah in tako so prišli do izraza predpisi pravil o proporcionalnem udeleževanju in mišljenju manjšin.

Skupina čiste stanovske linije je dobila zaupanje z 240 glasovi. Druga skupina 48 glasov, a tretja 41 glasov, in je tako skupina stanovske linije dobila vsa mesta v vseh odborih, a druga in tretja skupina samo v izvršnem in strokovnem odboru po eno mesto.

Z ozirom na pravo razpoloženje članstva, ki so ga predstavljali delegati in predsedniki, so se vendarle vsi deklarirali za stanovsko linijo in njeno pravilnost, čeprav so nastopali z oddvojenimi listinami kot skupine.

Na glavni skupščini je prišlo zelo do izraza močan vpliv članstva za složno delo na principih stanovske ideologije in linije.

II. Glavni odbor JUU se je konstituiral in je soglasno izvolil za predsednika Ivana Dimnika, za prvega podpredsednika Todora Dimitrijevića, za drugega podpredsednika Petra Madžarca, za tajnika Milinka Lazića. Izvolil je za blagajnika Nikolo Sretenovića, tajnika za zvezo z učiteljsko internacionalo Danila Milanovića, za urednika »Narodne prosvete« Dušana Prica, a za pomočnika La-

zarja Bjelića, za urednika »Učitelja« Milica Majstrovovića, za urednika »Jugoslovenčeta« Svetolika Milosavljevića, za upravnika doma JUU Josipa Pezelja ter izvolil ostale funkcionarje.

III. Posebno pažnjo je posvetil stavljeni zahtevi hrvatskega učiteljstva iz savske in deloma primorske banovine, poglabil se je v ves postopek predpisov in dogodkov ter konstatiral:

Da se ima popolno razumevanje za željo Hrvatov, da bi oni imeli predsedniško mesto, toda ni se moglo iti mimo sledečih dejstev:

Niti pri njih kakor tudi ne pri zadnjih volitvah ni bilo predsedniško mesto vezano z narodnostjo, in se tudi vprašanja v organizaciji niso postavljala v tej obliki, zato je izključeno, da bi se kateremu koli delu prikrajševala enakopravnost.

Prav tako se to vprašanje ni vezalo s političnimi težnjami in dogodki in je ravno to osnovni princip stanovske linije, ki jo je učiteljstvo dvignilo do dogme z najlojalnejšim sodelovanjem učiteljev Hrvatov, in to ves čas do zadnjih dogodkov.

Kakor se ta princip z ogromno voljo večine članstva v poslednjih treh letih še posebno izraža v čuvanju organizacije od pritiska za preokrenitev v neko gotovo politično smer, se je moralo dosledno vsemu temu tudi sedaj obvarovati od pritiska z druge ali tretje strani, ker je to v splošnem interesu stanu in potrebne neodvisnosti organizacije.

Poleg tega, ker se to vprašanje ni nikoli postavljalo tako, da se ne bi računalo s svobodno splošno voljo in razpoloženjem vseh predstavnikov članstva poleg tega, ker bi ta način avtomatičnega določanja predsednika imel v bodočnosti težke reperkusije in nepotrebna trenja, poleg tega, ker bi s tem bila prekinjena kontinuiteta smeri in poslov, je bilo v sedanjem primeru še posebej važno to, ker je petletna težka borba in stanovsko ideološka linija bila vezana in personificirana v vodilnih osebnostih, pa bi to vneslo zmedo med članstvo in širšo javnost, in to na škodo skupnih ciljev in bližnjih nalog.

Ce bi se tudi z ozirom na razmere, ki danes vladajo, moglo — čeprav s škodo, preiti preko vsega gori navedenega, ugotavlja glavni odbor, da je nek gotov dogodek na sekcij-ski skupščini v Zagrebu — mimo katerega se ne more iti — kljub najboljši volji že v naprej odvzel možnost za tako rešitev.

Glavni odbor popolnoma odobrava izjavo, ki jo je na skupščini dal predsednik Ivan Dimnik glede formalnega razloga zapustitve skupščine po hrvatskih tovariših, katera se glasi:

Točno ob 15. uri 30 minut se je začel volilni akt in v momentu, ko se je začel volilni akt, se je javil predsedujočemu neki delegat, da pada izjavo. Predsedujoči mu ni mogel dati besede iz teh razlogov:

1. Ker je volilni akt otvorjen in s tem se smatra, da so se volitve že začele.

2. Ker bi z dovoljenjem besede bil ustvarjen precedent za nadaljnje število govornikov in debato ter bi na ta način volilni postopek ne bil pravilen.

3. Volitve bi bile kršene, vsaka pritožba bi bila umestna in volitve bi bile razveljavljene.

Obžalujem ta primer, za katerega smatram, da je samo posledica predpriprav in dogodkov.

IV. Ne samo glavni odbor, nego kot verujemo tudi, vse članstvo je ohranilo svoje dosedanje najboljšo razpoloženje in razumevanje do svojih hrvatskih tovarišev in bo kljub dogodkom smatralo edinstvo stanu in organizacije za neopornjeno. Glavni odbor poziva vse članstvo, da ohrani svoje dosedanje razpoloženje do svojih hrvatskih tovarišev in apelira še posebe na svoje pristase v savski in primorski banovini, da se izogibajo nepotrebnim incidentov. Stvari je treba urediti na tovariški in parlamentarni način.

V. Glavni odbor je pooblastil izvršni odbor, da skupščinsko resolucijo spopolni v smislu naknadno vnešenih želja in predlogov delegatov in da jo nato odda na merodajna mesta.

Novi prosvetni minister g. Božidar Maksimović

Novi prosvetni minister g. Božidar Maksimović je rojen v duhovniški hiši v Kniču, Gruziji 1. marca 1886. leta. Gimnazijo je dovršil v Kragujevcu, a pravno fakulteto v Beogradu. Nekaj časa je bil sodni uradnik v Smederevu in Beogradu. V svetovni vojni je

bil imenovan za uradnika ministrstva pravde. Nekaj časa je bil advokat, po ponovnem vstopu v državno službo je bil tajnik ministrstva za zgradbe, a pozneje šef kabineta ministrstva za promet.

V politično življenje je stopil g. Maksimović takoj po vojni. Kot dober govornik in organizator je g. Maksimović kaj kmalu prišel v vodstvo Narodne radikalne stranke. Bil je član glavnega odbora že od 1919. Za narodnega poslanca je bil prvič izvoljen v Beogradu 1923., a potem zopet 1925. leta. Prvič je postal minister v vladi Nikole Pašića 6. novembra 1925. V prvi kakor tudi v poznejših vladah je g. Maksimović bil minister za notranja dela, kar je ostal do 17. aprila 1927. Ponovno je postal minister v vladi g. Petra Živkovića 6. januarja 1919, in to v resoru prosvete. V tretji vladi g. Petra Živkovića je prevzel g. Maksimović resor pravde, ki ga je zadržal tudi v vladi pokojnega dr. Voje Marinkovića od 4. aprila do 3. julija 1932. V vladi pokojnega dr. Srskića, ki je bila sestavljena 3. julija 1932., je bil g. Maksimović najprej minister brez portfelja, a ob prvi rekonstrukciji te vlade je postal minister pravde. V vladah Nikole Uzunovića, ki so bile sestavljene 27. januarja, 13. aprila in 22. okt. 1934., je bil g. Božidar Maksimović stalno minister pravde in to do 1. novembra 1934., ko je podal ostavko. Od tedaj g. Maksimović ni sodeloval več kot aktivni minister, a po sporazumu je sedaj ponovno prevzel resor ministrstva prosvete.

Bežna misel ob tridesetletnici

V letošnjem avgustu smo se v Celju zbrali koprski maturanti letnika 1909., da si po tridesetih letih, nekateri prvič, spet podamo roke v pozdrav. Da preštejemo drug drugemu gube na čelu, ki jih je življenje začrtalo, in da skušamo uganiti, koga in v koliko je življenje upognilo. Da pretehtamo težo vzrokov, ki so strli življenja onih, ki jih ni več. In da obudimo spomine na mladostne eksplozije. Mnogo veselja raste iz teh spominov, marsikaj resnega! A ni je resnosti vmes, ki bi ne bila potresena z življenjskim prahom mladaj in sokom življenjske sile mladosti!

V taktu tanga in fokstrota in med nogometnimi žogami prerivajočimi se nogami modernega časa srečamo le redkokje še podobnih eksplozij mladostnega hotenja. Morda manjka modernemu času ovir, ki bi stavile zapreke razvoju in uveljavljanju mladine.

Naša mladostna sila se je morala podzavestno, neprizvano in sama iz sebe nastajajoče izkristalizirati in uveljavljati. Najprej in najuspešnejše se je uveljavljala v borbi za narodne pravice, za enakopravnost ter proti nasilju in krivicam tedanje dobe. Lahkomiselno udarna je bila ta sila, ni gledala na možne posledice, ni se vprašala: kaj bo, če ne uspe? In morda je ravno ta lahkomišelna udarnost pripomogla do zmage v marsikaterem boju.

Eden najlepših uspehov je prinesel boj proti nemškemu učnemu jeziku na zavodu, ki je bil namenjen bodočim slovenskim učiteljem. Pred tridesetimi leti je izbruhnil v Kopru štrajk slovenskih učiteljskihnikov z zahtevo po slovenskem zavodu. Odpravi naj se nemščina kot učni jezik in bodoči slo-

venski učitelji naj se za svoj poklic pripravljajo v materinščini. Ne na domačih tleh — sredi laškega istrskega gnezda se je borba začela. Borba z zahtevami, za katere so slovenski poslanci v dunajskem parlamentu zaman izgubljali besede. Istrska pusta polja so bila, na katerih smo se štrajkujoči skrivaj zbirali kot Gubčeva vojska, poslušali govornike iz lastnih vrst, se bodrili in od tam odhajali prežeti novih moči za borbo. Kar niso dosegli odrasli, je dosegla mladina s svojo mladostno trmo, odklanjajoč vse kompromisne rešitve. Leta 1909. smo koprski maturanti prvi polagali maturo v slovenskem jeziku.

To je bil letos jubilej, ki ni smel mimo nas, vkljub novih zahtevam in novim težkočam življenja. Ko zaidejo stari v zagate in težkoče, naj bi služil za zgled vsem, ki so v današnji dobi prežeti soka mladosti. Teh zagat je mnogo, premnogo! Kajti: ali ne čutite, vi, ki vam polje po žilah sok življenjske mladosti, da je vse, kar nas obdaja, vedno še in še potrebno mladostne sile in udarnosti? Ali se vam na pr. ne zdi, da bi bilo treba nekaj ukreniti proti strupu tuje miselnosti, ki se poraja v narodu, grozeč uspavati zavest širokih mas in jo zazibati v apatičnost za vprašanja, ki so za nas življenjska? Nešteto je še na naših njivah plevla, ki ga more izrjaviti le roka mladine.

Bogme, tovariši pred tridesetimi leti! Ko vas takole gledam v duhu še vse mlade in iskrene še oči, mi je žal, da se nismo kasneje rodili! Danes smo prepametni in premodri! Naj bi nam usoda vrnila staro lahkomišelnost in trmo mladosti — prav zares, da bi se preobrnili, kar stoji na glavi namesto na zdravih nogah. In tega ni malo!

J. Ribičič.

Splošne vesti

IZPRAZNJENA MESTA

Na letošnji banovinski skupščini je bil sprejet sklep, da sreska društva sproti javljajo sekciji vse izpremembe na službenih mestih (upokojitve, odpuste, razrešitve in imenovanja šol, upraviteljev, premetitve po službeni potrebi in prošnji, ostavke itd.) — Sekcija bo vse to objavljala v »Učiteljskem tovarišu« pod gornjo rubriko.

UPRAVITELJSKA MESTA

V Celju, na II. mestni deški ljudski šoli, je prosto mesto šol. upravitelja. V Ljubljani, na II. deški in na III. deški sta izpraznjeni mesti šol. upraviteljev. Ti dve mesti sta bili všteti v onih 15 mest, objavljenih v 44., 45. številki »Učiteljskega tovariša«.

— Podrobni učni načrt za višjo stopnjo. S 1. septembrom izide II. del Ledinekove razprave »Moj razred«, ki ga je založila zadruga Pedagoški tisk v Mariboru, in sicer v povečanem obsegu. Namesto, da bi izšla knjiga v prvotno zamišljenem obsegu 64 strani, bo izšla s 96 stranmi. Upravni odbor zadruge je bil prisiljen povečati obseg na pritisk tovarišic in tovarišev — odjemalcev, ki so se pismeno obračali na upravni odbor ter zahtevali, da se priključi k razpravi še podrobni učni načrt za zadnja tri šolska leta. Z veseljem smo sprejeli zahtevo, posebno pa še z dejstvom, da se mnogi tovariši ne ustrašijo večjih izdatkov za priročna pedagoška dela. S priključitvijo učnega načrta se je knjiga razširila za 32 strani, to je za 50 %, kar smo upoštevali pri ceni. II. del Ledinekove razprave »Moj razred« bo stal 18 din. Prednaročniki pa imajo 4 din popusta tudi pri drugem delu. Prav tako smo prejeli tudi od tiskarne vest, da je papir poskočil v ceni in s tem je tudi Učiteljska tiskarna zvišala stroške za tisk II. dela. Oba razloga sta opravičila sklep upravnega odbora po zvišanju cene za drugi del. Zahvaljujemo se vsem tovarišem za prijazen

nasvet prepričani, da bodo tudi ostali tovariši in tovarišice z veseljem sprejeli razširjeni II. del Ledinekove razprave. Posebno nas veseli ocena pedagoga, ki je prebiral rokopis: »Mnogo sem imel pedagoške literature v rokah, a to delo je med redkimi v svetovni literaturi!«

— Podrobni učni načrti. Vse cenjene prednaročnike in ostale tovariše obveščamo, da je sklenila naša zadruga, počakati z izdajanjem podrobnih učnih načrtov do izida novega uradnega učnega načrta. — Pri tem sklepu nas je vodila želja, nuditi tovarišem podrobne učne načrte res trajne vrednosti. Učiteljski dom v Mariboru.

— Dijaški internat »Učiteljski dom« v Ljubljani VII., Žibertova ulica 27, razpisuje za šolsko leto 1939/1940. eno mesto prefekta za matematično-fizikalno skupino in dve za jezikovno skupino. Reflektanti naj vložijo prošnje pri upravi »Učiteljskega doma« do 20. avgusta t. l. Prošnji je priložiti maturitetno izpričevalo. Potrebne informacije daje uprava.

— Naročnikom knjige »Življenja mladost« sporočamo, da smo v začetku tekočega leta podaljšali subskripcijski rok do 31. oktobra 1939., vendar pa je število naročnikov že toliko naraslo, da bo knjiga zanesljivo izšla že meseca septembra 1939. — Delavska založba.

— Tombola društva Rdečega križa. V Ljubljani priredi 10. septembra svojo tombolo dravski banovinski odbor Rdečega križa. Na to tombolo še posebej opozarjamo učiteljsko Ljubljano in okolice s prošnjo, naj posega po tombolskih kartah in pomaga pri njih prodaji.

— Pri bolgarskem učiteljskem savezu je urejena vzajemna prosvetna zadruga blagajna, katere cilj je, na bazi vzajemne pomoči in solidarnosti podpisati vse včlanjene učitelje. Kot prvo iniciativo si je ta ustanova

zamislila, da zgradi v Sofiji stanovanjsko četrt za učitelje. Za ta cilj je izšla anketa, na katero je dosedaj odgovorilo 400 učiteljev z dežele pozitivno. Za one namreč, ki nimajo

sredstev, da bi si zgradili svoje hiše, bo blagajna izdala dolgoročno posojilo. Še to zimo bodo izdelani načrti, a spomladi se prične gradnja učiteljske četrti.

Osebne zadeve

— i Nov šef kabineta prosvetnega ministra. Z odlokom prosvetnega ministra je bil postavljen za šefa kabineta ministrstva prosvete Milan Trojanovič, odvetniški pripravnik iz Beograda.

— i Premestitve. Z odlokom prosvetnega ministra so premešeni naslednji učitelji in učiteljice: Kunelj Danila iz Jurklostra k Sv. Petru, okraj Celje, Znidar Vincenc od Sv. Miklavža v Olšev, Potokar Rafaela iz Olševa v Radeče pri Zidanem mostu, Toreli Janko iz Bučke na Zidani most, Toreli Marija iz Bučke na Zidani most, Čekada Miroslav od Sv. Lenarta k Sv. Marjeti, Lapajne Janez iz Zamostja v Beltince, Koželj Vida iz Banja Luke na Krko, Laznička Anton od Sv. Jerneja v Cven pri Ljutomeru, Pepelnak Ivan od Sv. Marka na Tezno pri Mariboru, Pepelnak Alojzija od Sv. Marka v Mariboru, Rejk Eližabeta iz Fokovcev v Krog, Drobnik Marija od Sv. Ruperta v Krog, Bavda Milica iz Grlinec k Sv. Florjanu (Slov. Konjice), Gale Ana iz Leskovca v Sevnico, Eržen Eleonora iz Bevk v Ligojno, Kete Antonija iz Ligojne v Bevke, Medved Martina iz Zavodna v Toplice pri Litiji, Kraljačič Irena iz Grabra (Jastrebarsko) v Radatoviče, Mohorko Marija od Sv. Duha v Polenšak, Soukal Marija iz Vel. Gabra v Železnike, Grasanovič Marija iz Nakla v Trnje (Lendava), Šuštar Marija iz Hrastnika k Sv. Lovrencu (Ptuj), Majerholt Rozalija iz Rečice v Mozirje, Demšar Helena od Sv. Lenarta na Matenski vrh, Eržen Pavlina iz Skocjana v Rateče, Tavčar Angela iz Kranjske gore na Jesenice, Vetrar Marta iz Ravne v Blanco, Nepuzdan Henrik od Sv. Duha v Blanco, Tominc Ivana iz Seče v Globoko, Lokovšek Ivan iz Fram v Podsedro, Kastelic Ivan iz Senovega k Sv. Antonu, okraj Brežice, Kastelic Ljudmila isto, Lomšek Gabriella iz Prevorja v Griže pri Celju, Kmet Silvestra iz Škal v Krtno, Veršek Stanislav iz Galicije pri Celju v Gozd pri Kamniku, Keber Cecilija iz Velike Kostrivnice v Litijo, Torkar Marija iz Tišine v Preserje, Ritonja Emilija iz Fičincev v Tišino, Andolšek Nada z Dobrne v Mirno peč, Sotlar Hermína od Sv. Ruperta v Gorenje Sušice, Lilija Bogomil iz Rovt v Dolž, okraj Novo mesto, Novak Terezija iz Globodola v Mirno, Koprivec Valerija iz Ravne k Sv. Marku, okraj

Ptuj, Šinkovec Emanuel iz Loke v Ravne pri Slovenj Gradcu, Šinkovec Ana iz Vidonca v Ravne, Kalan Marija iz Zapotoka v Bukovico, okraj Škofja Loka, Kavar Janez od Sv. Antona v Poljane, okraj Škofja Loka, Kavar Albina isto, Regvard Janko od Sv. Petra, okraj Šmarje v Pilštajn, Vrečko Marta isto, Barle Nikola iz St. Jerneja v Mokronog, Lampič Ivan z Martin-vrha, okraj Škofja Loka v Križe, okraj Kranj, Lampič Antonija isto, Sepec Kristina od Sv. Tomaža k Sv. Lovrencu, okraj Ptuj, Šuc Eleonora iz Reke v Trbovlje, Šerona Vinko iz Zavodne, k Sv. Marku, okraj Ptuj, Primožič Rudolf od Sv. Marka v Zavodno, Primožič Marija isto, Bojc Bogomila iz Podbrezja k Dev. Mar. v Polju pri Ljubljani, Štukelj Ana iz Kozjega v Škofjo Loko.

— i Z odlokom ministrstva prosvete, podpisanega meseca aprila so bili v mesecu juliju in avgustu po službeni potrebi premešeni: Mencej Martin, strok. učitelj v Slovenj Gradcu na pomožni oddelek v Horje. — Blečič Nikica, učiteljica v Krogu, srez Murska Sobota, v Staro Lipo, srez Črnomelj. — Dittrich Marija, učiteljica v Murski Soboti v Kočevsko Reko, srez Kočevje. — Laznička Anton, šol. upravitelj v Kramarovecih, srez Murska Sobota, k Sv. Jerneju nad Muto, srez Dravograd. — Ambrožič Ladislav, učitelj v Stični, srez Litija v Sinji vrh, srez Črnomelj. — Vollmaier Karel, učitelj v Vuzenici v Zavrč pri Ptuj. — Vollmaier Marija, učiteljica v Vuzenici v Zavrč pri Ptuj.

— i Upokojeni so naslednji učitelji(-ice) v Sloveniji: Nardin Angela v Ljubljani, Cenčič Josip v Ptuj, Ivančič Olga v Mariboru, Trampuš Lucija v Ljubljani, Kramer Janko v Celju, Šeme Anton v Ljubljani, Ambrožič Josip v Ljubljani, Hrovatin Ema v Ljubljani, Kokalj Štefanija v Ljubljani, Lipovec Josip v Ljubljani, Cenčič Jurij v Kamniku, Kavčič Amalija v Šulincih, Grom Franc v Ljubljani, Musar Franc v Zidanem mostu, Rakoci Ivan v Gomilici, Grebenc Ana v Ptuj, Kenda Angela v Kamniku, Mazi Uršula v Borovnici in Drašek Gabriella v Zalogu.

— i Napredoval je za višjega veterinarskega pristava v VI. položajni skupini pri okrajnem načelnstvu v Ljubljani dr. Franc Kovač.

Učiteljski pravnik

— § Šolski upravitelj in redovanje učencev. Prejeli smo sledeče vprašanje: Na tečaju za šolske upravitelje v Ljubljani v dne 3. in 4. avgusta t. l. je bila v nekem referatu izrečena trditve: **Sopodpis šolskega upravitelja na spričevalu pomeni, da upravitelj sodočloča pri kvalifikaciji učencev.** Prosim za tolačenje, ali je to naziranje pravilno, ker bi si v tem primeru ne upal podpisati nobenega spričevala več in bi raje prošil za razrešitev, kot da bi prevzemal nase še to odgovornost.

Odgovor: Spričevalo je prepis redovanja iz kataloga. Podpis šolskega upravitelja daje istočasno s pečatom listini zgolj uraden značaj in potrjuje samo točnost prepisa redov iz kataloga. Redovati more učence le učitelj, ki jih uči. Trditve, ki je bila izrečena, kakor navajate, na tečaju šolskih upraviteljev, torej ni pravilna. Zato so nepotrebne tudi vse vaše skrb in zaradi tega mirno lahko še nadalje obdržite upraviteljske posle.

— § Stanarina poročenim učiteljicam, ki žive ločeno od svojih soprogov: Za vse te učiteljice je poslala banska uprava poizvedbe na šol. upraviteljska, ki so dolžna izstaviti uradno potrdilo, v katerem času učiteljice ob šolskih dnevih niso živele v skupnem gospodinjstvu s svojimi zakonskimi drugimi. Te poizvedbe so povzročile med nekaterimi prizadetimi učiteljicami neutemeljeno bojazen, češ da je postalo s tem izplačilo njihove stanarine ogroženo, s tem vred pa tudi njihova polna osebna doklada. Ta bojazen ni utemeljena. Poizvedbe banske uprave, ki naj pribavijo za navedbe v prošnjah prizadetih učiteljic uradno potrdila šol. upraviteljev, kažejo, da je banovina vzela vse vloge v postopek in zbira podatke za izračunavanje točnega finančnega efekta. To ji je potrebno, če naj preskrbi v novem proračunu potrebno kritje.

Da zahteva banovina potrdilo o ločenem življenju le za šolske dni, kaže ravno, da so za izplačila stanarine odločilni ravno ti dnevi, ker po uredbi o odsostvovanju učiteljsko in torej tudi poročene učiteljice ob prostih dnevih ni dolžno ostati v službenem kraju.

Naša gospodarska organizacija

ZADRUGA »DOM UČITELJIC« V LJUBLJANI

O priliki zborovanja učiteljskega društva sreza dravogradskega, dne 17. junija t. l., v Vuzenici so na pobudo tov. Vide Kuharjeve zbrali za Dom učiteljic navzoči:

Arho Miljutin, Bregar Irena, Bučar Ana, Doberšek Karel, Erhart Dana, Gabršek Janez, Gačnik Mira, Gajst Oskar, German Richard, Grafenauer Ludovik, Haderlap Mara, Hanzliček A., Jelenko Ivanka, Klacer Helena, Krajcar Ivan, Krivograd Josipina, Kuhar Vida, Lešnik Ljudmila, Lisac Danica, Močnik Milena in Ivo Mencej, Neudl Matilda, Pečnik Olga, Podlesnik Francica, Prah Ruža, Rojko Marija, Seneković Lojze, Sonnenwald Jožica, Sorko Bogomir, Stres Gr., Šimon Rudolf,

Močni beli
zobje brez
zobnega
kamna!

Sargov

KALODONT
proti zobnemu kamnu

Več vil na Bledu

prodaja Kmetstva posojilnica v Ljubljani

Škrabl Alojz, Tomažič Božidar, Vidic, Vobovnik Jelica, Vollmaier Karel in Marija, Vreš Antonija, Vrhovec Olga, Zorč Karmela, Zitnik Mija.

Pedagoški tisk, zadruga z o. j. v Mariboru poklanja 30 din s prošnjo, da priporoča pri članicah naše publikacije. Zadruga je mlada ter se postavlja komaj na lastne noge, a bo stalno podpirala po svojih močeh. (Vollmaier Karel, član upravnega odbora)

skupaj znesek 295 din.

Tovarišice in tovariši z naše meje nam kažejo pot. Zlasti razveseljav pojava pri tej nabiralni akciji je pridruženost stanovskih tovarišev. Naj že pade enkrat domneva, da ženska udruženja razdvajajo stanovsko skupnost! Nasprotno, čim bolj se bomo znale vzgojiti v ženskih društvih, tem zavestnejše podpornice bomo skupni stanovski organizaciji.

Naša zadruga ne zasleduje samo gospodarske smeri, dom nam bo predvsem središče kulturnega prizadevanja, vir, iz katerega bomo črpale pobude, stanovskega ponosa in narodne zavesti. Trkale bomo še in ne odnehale, dokler ne prešine zavednost zadnje izmed nas. Skupnost nam bo še potrebna. Celibat je ukinjen, čakajo nas pa še nove naloge, ki jih posameznik nikakor ne zmore. Samo v strnjjenih vrstah bomo dosegli staljene cilje.

Naj ne mine skupščina ali zborovanje, ne da bi tovarišice oddolžile svojemu domu!

VABILO

na VII. redni letni občni zbor Učiteljskega doma, r. z. z. o. z. v Mariboru, ki se bo vršil v nedeljo, dne 24. septembra 1939., ob 10. uri v penzionatu Učiteljskega doma v Mariboru.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru.
2. Poročilo načelstva o poslovanju zadruge v letu 1938/1939.
3. Poročilo kuratorija o poslovanju penzionata v letu 1938/1939.
4. Poročilo nadzorstva o računskem zaključku za leto 1938/1939.
5. Predlogi.
6. Slučajnosti.

Po § 33. je občni zbor četrt ure po napovedanem času sklepčen pri vsakem številu navzočnega članstva.

Učiteljski dom, r. z. z. o. z. v Mariboru, 2. septembra 1939.

Načelnik: Tajnik:
M. Ledinek s. r. Št. Blažič s. r.

ZADRUŽNIKOM UČITELJSKE SAMOPOMOČI V LJUBLJANI

V mesecu avgustu 1939. so umrli:
500. Grah Tomo — Gaberje pri Celju.
501. Zupančič Jakob — Ljubljana.
502. Hinterlechner Karolina — Ljubljana.

Prispevek za te tri smrtne primere znaša:
za samske zadržnike . . . din 16,—;
za dva člana . . . „ 31,—;
za tri člane . . . „ 46,— itd.

Zamudniki naj prištejejo k temu znesku še zaostanke iz prejšnjih mesecev. V juliju sta bila 2, v juniju 3, v maju pa 4 smrtne primeri. Vsak član plača za vsak smrti primer din 5,—, poština za vsako poslano položnico pa znaša din 1,—.

Zadnje mesece, od aprila dalje, so narasli zaostanki v težke tisočake. Mnogo je takih zadržnikov, ki dolgujejo prispevke za smrtne primere za več mesecev. Ko se jim zdi, da je potrebno US nekaj nakazati, tedaj pa nakazujejo znesek, s katerim poravnajo prispevke za smrtne primere samo za zadnji mesec, za zaostanke iz prejšnjih mesecev se pa nič ne zmenijo.

Uprava US bo odslej takim zadržnikom vsak mesec na lističu, ki ga prilaga položnici, označila vse zaostanke in jim dostavila listič z obračunom in s položnico v zaprtem ovitku, kar poštino, ki jo bomo seveda zadržnikom zaračunali, znatno poveča.

Kdor plačuje redno, ta lahko vodi evidenco nad svojimi vplačili in ve, koliko ima plačati. Kdor pa plačuje nereditno in ne vodi točne evidence, ta seveda ne ve, koliko ima plačati in bo moral trpeti škodo zaradi povečane poštine.

Zadružna uprava US.

—g Učiteljski dom v Mariboru. Maturant i ljubljanskega učiteljskega iz leta 1895. so nabrali ob sestanku dne 12. avgusta t. l. za UD v Mariboru din 105,—. — Najlepša zahvala! — Tovariši, posnemajte jih ob sličnih prilikah! M. Kožuh, blagajnik.

Učiteljska tiskarna

—t Otroke imate za v šole. Zanje boste potrebovali šolske potrebščine. Ne oklevajte! Pojdite v Učiteljsko knjigarno v Ljubljani ali pa v podružnico v Mariboru. Postreženi boste povsem zadovoljivo. Svoji k svojim!

—t Novo šolsko leto prinaša novo delo in skrb. Za zgodovinski in zemljepisni pouk vam nujno priporočamo, da si nabavite v

knjigarni Učiteljske tiskarne slike za zgodovinski in zemljepisni pouk. Sebi olajšate delo, šolarjem napravite pouk zanimiv. Serija 30 slik stane din 4,—.

—t Učiteljska tiskarna priporoča cenjenemu učitelstvu brošuri: Moj razred, I. in II. del. Brošuri je spisal tovariš Miloš Ledinek, izdal pa Pedagoški tisk v Mariboru.

—t Ne dobite boljših knjig za ljudsko šolo kot so: Naše knjige I. Naša prva knjiga;

Naše knjige II. Za vse leto; Naše knjige III. Po domačih krajih.

—t Zemljevid Ljubljane in okolice, kranjskega in škofjeloškega sreza si nabavite, da boste dosegli smoter zemljepisnega pouka. Zemljevida sta po din 180,—. Nikoli ne boste dobili boljšega učnega sredstva.

—t Ali ste naročili za svojo šolo in zase šolske in pisarniške potrebščine? Naročite pri Učiteljski tiskarni! Svoji k svojim!

Mladinska mafica

so zelo zanimivostno pisane in da so otroško dušo odlično pogodile. O ilustracijah pravi, da so vse zelo okusne, posebno mu ugajajo one v knjigi »Dija«.

—mm Spominski zbornik Slovenije, reprezentativna jubilejna knjiga, ki je izšla z uvodno besedo predsednika senata dr. Korosca in bana dr. Natlačena, govori v članku knjižne družbe in knjižne matice tudi o pomenu Mladinske matice. O »Našem rodu« pravi, da je najboljši slovenski mladinski list.

—mm Čez sedem let vse prav pride. V IV. letniku »Našega roda« je priobčil F. Bevk lepo pravljico Čudne živali in čudežna palica. »Našemu dnevu« je bila ta pravljica tako všeč, da jo je v I. številki letošnjega letnika ponatisnil. Seveda je čisto pozabil navesti, da jo je povzel po »Našem rodu«.

—mm Ekspedicija prve številke letošnjega letnika »Našega roda« se je izvršila 29. in 30. avgusta, tako da je danes list že na vseh šolah. Poslanih je bilo 10 % izvodov več kot je bilo lanskim naročnikom. Poverjeniki so naprošeni, da skušajo dobiti vsaj za toliko novih naročnikov. Vsa podrobna navodila so razvidna iz priloženih okrožnic, katere naj cenj. poverjeniki shranijo zaradi točnejšega poslovanja z upravo.

Stanovska organizacija JUU

Iz društev

— JUU — SRESKO DRUŠTVO V LITVI sporoča, da bo redni letni občni zbor ob priliki prvega zborovanja v oktobru t. l. — Vsi oni, ki imajo zaostanke na članarini, naj jih poravnajo takoj ob prejemu septembrske plače. Sicer bodo terjani potom odveta. Odbor hoče in mora urediti vso zaostalo članarino do prvega zborovanja. — Vse one tovariše in tovarišice, ki še niso člani stanovskega društva JUU, so iskreno vabljeni, da vstopijo v naše vrste. Naše člane prosimo, da pokažejo to vabilo vsem nečlanom, posebno še onim, ki so na novo prišli v srez ali so prvič nastopili službo. Odbor.

† Silvo Mehora

»Mlada njiva je požeta
o jesenskem soncu sanja,
a ljubezen tiha, sveta
iz prsti nov cvet poganja...«

Šele sedaj, ko smo se privadili bolečini, ko smo vsak po svoje opravili sedmino, naj se te spomnimo v našem stanovskem glasilu — ljubljani tovariš Silvo. In še se bojimo; težko Te motimo v Tvojem poslednjem razmišljanju, saj ne vemo, če Te ne bo užalostila naša nevednost; vznemirila, začudila vsiljivost.

V svojem pet in dvajsetem letu si utonil; izpusil plug, katerega Ti je bilo dano prijeti pred 9. meseci. Zakaj je moralo tako biti, je težko razumljivo. Opravil si delo, le preveč si žrtvoval; sebe ni bilo treba dati.

Silvo Mehora se je rodil 27. dec. 1913. l. v Šent Petru na Krasu. Njegov oče je bil v poštni službi, a je zgodaj umrl, da je mati sama z občudovanja vredno vnemo in ljubeznijo vzgojila troje sinov.

V Ljubljani, kamor se je družina preselila, je Silvo študiral gimnazijo in učiteljske. Njegova delavnost se je zelo zgodaj uveljavila v študentovskih organizacijah in dijaških kulturnih podvigih. Najvidnejše se je to pokazalo v dijaškem listu učiteljskih »Orači«, katerih kvalitativno grafična oprema je bila skoraj izključno njegovo delo. Izvrstnih gledaliških predstav gojencev učiteljskega v l. 32 do 35 si brez Silva ni bilo moč zamisliti. Dramatski umetnosti, predvsem Cankarjevemu delu je posvetil večji del svojega prostega časa.

Ko je 1935. leta z diplomom v žepu stopil preko šolskega praga v svet resničnega življenja, borbe, ga teža le-te ni presenetila.

Zavihal je rokave, stopil v prvi borbeni red, iztegnil desnico stisnjeno v pest, stresnil z glavo, ter zaklical z ostalimi borci omahljivcem:

»da ne bo med nami nepoznan,
ko pride čas,
ko sine dan,
da ostane, plane kladivar,
kladivar silni iz nas!«

V dobi brezposelnosti je povsod zgrabil za delo, zato je tudi dober znanec mnogih ljubljanskih diletskih odrov. Prvenstveno pa se je posvečal delu v odseku brezposelnih učiteljskih abiturientov sekcije JUU za dravsko banovino. Temu odseku je bil duša v letih 1936. do 1938. Ravno tako je z vso vnemo sodeloval v šolskem radiu. Njegov estetski čut je mnogo doprinesel k programom omenjene ustanove.

Lani v oktobru je dobil državno službo učiteljskega pripravnika v Brigi na Kočevskem. V par mesecih se je pokazala njegova sposobnost; bil je takoj učitelj in pol. Ustanovitve kvalitativnega ljudskega odra sredi kočevskih gozdov, dovršene priprave za dramsko šolo v Kočevju, ki naj bi se pričela 21. avgusta, pričajo o gornjem. Malo je med nami mlajšimi tovariši učiteljev, ki bi se prostovoljno vrnili 10 dni prej na službeno mesto. Za našega Silva iskreno veljajo besede: »Ne kar mora, kar more storiti je mož dolžan.«

O tem, kako ga je vljubil narod, pričajo naslednje besede: »Nam pa ne bo preostalo nič drugega, kakor da Ti prinesemo kepo grude, preprost venec iz kraja, ki si ga Ti vzljubil iz srca...«

Tovariši, o našem idealnem učitelju so bile zapisane v dnevnem časopisju sledeče besede: »...Silvo Mehora je bil človek, kakršnega naj bi si naša mladina, pa tudi starejši rod vzela za vzgled. Njegov idealizem je vrel iz zavesti, da kot Slovenec in Jugoslo-

van pripada k veliki slovanski skupnosti, temu morju neizčrpnih, nepremagljivih sil za napredek in svobodo človeštva. On, ki je bil izbran, da bi ustvarjal med nami, je moral pasti v borbi, da reši potaplajočega se otroka. Človeku se zdi, da je v tej smrti skrit najgloblji smisel njegovega življenja: fant, ki je bil vreden borb, a ni bil nikoli vreden klona hrbtenice, se je vdal, ko je bilo treba rešiti otroka, mladost...«

Dragi Silvo, mi pa smo samo žalostni, žalostni in sram nas je, ker živimo in se le od časa do časa zavemo; tolikokrat smo govorili a si nismo src izpovedali...

Nov strokovni list za rejce malih živali

Izšla je prva številka »Malega gospodarja«, ki ga izdaja »Osrednje društvo rejcev malih živali v Ljubljani.« List je namenjen vsem rejcem malih živali. Iz njega bodo črpali prepotrebne nauke perutinarji, golobarji in kuncerejci, a tudi rejci koz, ovac in prašičev bodo našli v listu marsikaj zanimivega in koristnega. List bo prinašal tudi članke iz vrtnarstva in sadjarstva in skušal zajeti vse življenje in delovanje revnejših slojev, t. j. malih posestnikov, obrtnikov, delavcev, ki jim daje reja malih živali potreben postranski dohodek. List bo imel najširše delovno polje in bo poročal o vseh zadevah, ki se nanašajo na gospodarsko udejstvovanje malega človeka. V njem bo našel vsakdo, kar ga posebno zanima in mu koristi. V stalnem živinozdravniškem kotičku bodo na poljuden način opisane razne bolezni malih živali in tudi kako jih zdravimo, seveda v kolikor ni nujno potrebna živinozdravniška pomoč.

1. propagandna številka »Malega gospodarja« prinaša tole vsebino: Naš program, Misli, Tudi mladina mora sodelovati, Reja srednjih in malih živali z narodno - gospodarskega stališča, Par načelnih misli o našem perutinarstvu, Gospodarske koristi perutnine — kokoši, rac, gosi in puranov, Kokoši se gojijo, Higiene in perutinarstvo, Ali se plača rediti domače kunce? Golob, Zatrmo golobel, Kaj pa kozjereja? Redilnost in uporaba pesnega listja za krmo, Veterinarski kotiček, Angorska volna.

List »Mali gospodar« toplo priporočamo vsem šolam, saj bodo v njem našli g. učitelji mnogo učne snovi za gospodarski pouk v višjih razredih. Letna članarina znaša za člane rejskih organizacij 25 din, za nečlane pa 32 din. Naroča se pri upravi »Malega gospodarja« v Ljubljani, Knafljeva 9.

List urejuje naš tovariš učitelj Leopold Paljk, tiska pa Učiteljska tiskarna. Tiskanje je na dobrem papirju; je ilustriran ter spominja na »Sadjarja in vrtnarja«. — Priporočamo.

za jesen prihajajo!

A. & E. Skaberné
Ljubljana

MALI OGLASI

Mali oglasi, ki služijo v posredovalne in socialne namene občinstva, vsaka beseda 50 par. Najmanjši znesek Din 5—

AKO VPLAČUJETE PO 15 DIN

tedensko (lahko mesečno). Vam izplačamo po petih letih 4500 din. Pojasnila daje: Klančnik Lojze, zastopnik hranilnice, Stražišče 289.

Cenjenemu učitelstvu se priporoča

MANUFAKTURNA IN KONFEKCIJSKA VELETRGOVINA
ANTON MACUN • MARIBOR

ki nudi vsakemu po kakovosti najboljše, po okusu najizbranejšo blago! V konfekcijskem oddelku stalno velika izbira plaščev najnovejših krojev